

Szokatlan nézőpontok

A jó fotográfia azt jelenti, hogy a fotográfus kialakítja saját, egyéni látásmódját, és azt ábrázolja, fejezi ki a képein, ami valóban a szívügye. Ebben a folyamatban a nézőpont, ahonnan egy adott témát lefényképezünk, fontos szerepet játszik. A perspektíva szempontjából fontos a különféle gyűjtőtávolságok törvényeit ismerni, hiszen nem lehet elégszer hangsúlyozni: ha a valóság háromdimenziós, úgy a fotográfia ezt a háromdimenziós valóságot a kétdimenziós felületre képezi le. Ezen a felületen pedig olyan terek kerülnek egymással kapcsolatba, amelyeknek a valóságban az égvilágon semmi közük sincs egymáshoz. Visszont ha a képmezőn ezek az elemek kapcsolatba kerülnek, akkor a kapcsolat formájának és tartalmának együttesen értelmet kell sugározni. Pontosan abban áll a fotográfia varázsa, hogy teljesen különböző tereket olvasson össze egymással, amire különösen a nagylátószögű objektív képes. A nagylátószögű objektívnek további előnye is van a szokatlan perspektíva alkalmazásakor. Képes perspektivikus torzításokat létrehozni, kiemelni tárgyakat a megszokott látószögből. Az arcok idegenül hatnak, a házaknak dinamikus rövidülő vonalaik vannak, az előtér és a háttér közötti különbség hatalmasra nő. A nagylátószögű objektívek tehát különösképpen alkalmasak a szokatlan perspektívákkal való játéokra. A teleobjektívek ezzel szemben sűrítik, tömörítik a teret, és összetett hatást keltenek. A korábban is említett orosz fotográfus, Alexander Rodcsenko a szokatlan perspektívák úttörője volt. Egyik legismertebb képe egy alulról fényké-

pezett trombitást ábrázol, akinek az arca az éppen benne összegyűlt levegőtől feszül. De a szó szoros értelmében feje állította a világot, már ami az építészeti formákat illeti, hiszen munkásságának egyik ismertetőjele volt a világ legfeltűnőbb nézőpontjainak alkalmazása. Az ő nyomdokába lépni azt jelenti: a fotográfiai kiválasztás témáiról az összes létező nézőpontból véleményt mondani. A munkafolyamat közben valósággal fellelkesíti az embert koszos ruhában a padlón feküdni, vagy létrákon, tetőkön mászkálni – ismét csak a cél elérése érdekében.

A korábban már szintén említett, a szubjektív fotográfia irányzatával kapcsolatba hozható Otto Steinert szintén a szokatlan perspektívák mestere volt. Az essen Folkwangschule egykori tanára, a világháború utáni Németország egyik legjelentősebb fotográfusa volt. Arra ösztökélte tanítványait, hogy a fotográfia eszközeivel személységük más-más rétegeit fejezzék ki. Ahhoz, hogy egyéni fényképeken keresztül szubjektív érzeteket közvetítsünk, a motívumok keresésénél teljes mértékben a megérzéseinkre kell hagyatkoznunk. Ha találtunk egy olyan helyet, ahol a „belső hang” figyelmeztet minket, akkor azt a helyszínt a lehető legalaposabban fel kell térképeznünk. A tárgyak fotografálás előtti, minden nézőpontra kiterjedő megismerése olyan kontroll, amely az elkapott felvételeket leszámítva fontos alapja a szokatlan nézőpont felfedezésének. Ez megint csak az egyik a sok előfeltétel közül, amely szükséges az egyéni képi formanyelv kialakításához.

Fejre állás

Ennél a képnél mindenki azt gondolja, hogy fordítva nyomtatták ki. Dehogy! A hölgy azért áll látszólag fejen, mert az alakja tükröződik. A kép egy érdekes épületkomplexumot ábrázol, amelyben üveghidak kötik össze az egyik épületrészt a másikkal. Ezek a hidak pedig alulról tükröződnek. A képmező felső részén egy ilyen híd alját látni, amelyben a nő alakja tükröződik, és látszatra éppen fejen áll. Mögötte bizonyos távolságban a főépület részlete látható. Az előtérben egy mozgó szobor csúcsa látszik. Mivel ezek a csúcsok folyamatosan változtak, ügyelni kellett arra, hogy ezek a kompozíciónál megfelelően tago-

lódjanak. A fényképen nagyon lényeges funkciója van a szigorú kettéosztás megszakításának, ami dinamikát visz a felvételbe. Itt is alapvető feltétel volt a pontos felmérés, hogy a világot egyszer a feje tetejére tudjuk állítani. A kép, Nikon D70 fényképezőgéppel és 105 mm-es gyújtótávolságú objektívvel készült, ami teljes formátumnál körülbelül 160 mm-nek felel meg. A képet a „szürkeárnyalatos” eszközzel konvertáltuk fekete-fehérré. Az „árnyékos/világos részek” eszközzel a fotó felső részét kissé kivilágosítottuk, és a teljes képfelületen megnöveltük a középtónusok kontrasztját.

Ember alulról

Ezt a ritka nézőpontot a berlini Potsdamer Platzon fedeztük fel. A Sony Center alagsorából látunk rá erre a rácsra. Különös nézőpont ez egy emberről, ahol pontosan akkor kellett exponálni, amikor a nő éppen mindkét lábát a talajra helyezte. Így alakult ki ez a sétáló embert ábrázoló, elidegenedett nézőpont. Ugyancsak ügyelni kellett arra, hogy a nő a képmező közepén helyezkedjen el. Ez egyfelől tagolja a kompozíciót, másfelől biztosítja azt, hogy alakja nyugodt, szürke háttér előtt legyen. A képmező jobb oldalán az alakja nem rajzolódna ki szépen, a bal oldal pedig túlságosan nyugtalan lett volna erre a célra. A képi feszültség szem-

pontjából mindenesetre előny, hogy a bal oldalon néhány grafikus forma (a Sony Center teteje) látható. Ezek feszültséget képeznek a jobb alsó rész kör alakú fényével, ami nélkül a fotó teljes jobb oldala halott lenne.

Ezt a képet is Nikon D70 géppel és 105 mm-es gyújtótávolságú objektívvel fotóztuk, teljesen nyitott rekesznyílással és 1/60 másodperces expozíciós idővel. Állvány hiányában ez utóbbi nagyon enyhe életlenséghez vezetett, amelynek hatását a Photoshop „szelektív élesítés” eszközével (szűrő-/élesítés/szelektív élesítés) többé-kevésbé ki tudtuk küszöbölni.

Indiai törzsi falu

Ezen fotó komponálásánál is a klasszikus látószög-től való megszabadulás bizonyult döntőnek: az arc helyett most egyszerűen a kéz került fókuszba. Ehhez le kellett térdelni. A másik alapvető követelmény volt persze annyira bizalmas viszonyba kerülni az indiai ősi törzsi falu lakóival, hogy fotográfusként szabadon mozoghassunk, és az emberek teljesen megszokják: fotókat készítenek róluk. Így ez a kép egy olyan ember történetét meséli el, aki a mi mércénk szerint teljesen egyszerűen él, egész életében földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozott. Életmódját agyondolgozott kezei bizonyítják. A férfi telt ajkai életlenek, jelzik csupán az arcát. Szürke szakállából sejthető: már öreg lehet. A fénykép az idővel történő gazdálkodás másféle formáját is sejteti. Az indiai falvakban az embereknek szokatlanul sok idejük van, közel sem olyan túlzottan aktívak, mint mi itt Nyugaton. Így az ottani emberek gyakran órákon keresztül guggolnak egy helyben, és egyszerűen csak léteznek. Az 50 mm-es gyújtótávolsággal, analóg formátumban készült kép formai szempontból a két pólus – a kezek, illetve az arc már említett része – közötti képi feszültség élte.

